

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน และกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยแบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะได้แก่

ระยะที่ 1 ก่อนดำเนินการวิจัย

ก่อนดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหัตถกรรมหินอ่อนในประเทศไทย และในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

1.2 คัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ตำบลพรานกระต่าย ตำบลบ้านพราน และตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เพราะหินอ่อนของอำเภอพรานกระต่าย เป็นหินอ่อนที่มีเนื้อละเอียดและมีสีที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นจนได้รับการยกย่องว่าเป็นหินอ่อนที่ดีที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้เนื้อหินอ่อนยังมีความแน่นเหนียวเป็นมันวาวและมีหลายสี และทั้ง 3 ตำบล มีหัตถกรรมหินอ่อนอยู่เป็นจำนวนมาก

1.3 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ 3 ตำบล โดยให้ผู้นำใน 3 ตำบล แนะนำผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.4 ศึกษาบริบทชุมชนของอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลพรานกระต่าย เทศบาลตำบลบ้านพราน และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยการวิเคราะห์จากเอกสารของหน่วยงานต่างๆ

1.5 คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยได้แก่ ประชาชนผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย จำนวน 74 คน ในพื้นที่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

(1) ตำบลพรานกระต่าย จำนวน 24 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านเหนือ บ้านเขาแก้ว บ้านพรานกระต่าย 1 บ้านขนทองคำ บ้านหนองดุก บ้านนาถ้ง บ้านป่าแดงกลาง บ้านบ่อมะเฟือง บ้านถ้ำกระต่ายทอง บ้านเด่นกระบาก และบ้านหัวถนน

(2) ตำบลถ้ำกระต่ายทอง จำนวน 31 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหนองตะกั่ว บ้านหนองทอง บ้านบ่อโพ้ง และบ้านใหม่โพธิ์พัฒนา

(3) ตำบลบ้านพราน จำนวน 19 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหนองราง บ้านหนองน้ำใส บ้านเขาสว่างอารมณ์ บ้านหนองหินเตาปูน และบ้านสว่างราษฎร์พัฒนา

ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา มีลักษณะที่ตรงตามการศึกษาตามวัตถุประสงค์ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก

(Key Informants) กำหนดเกณฑ์เป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจง คือ ประชาชนผู้ประกอบอาชีพ ทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย ที่มีประสบการณ์ 5 ขึ้นไป จำนวน 74 คน ซึ่งในการได้รายชื่อ ผู้ประกอบอาชีพทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ประสาน ติดต่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับชุมชน โดยเดินสอบถามตามบ้านเรือน โรงงานผลิตหินอ่อน และทางโทรศัพท์ จากนั้นก็ทำหนังสือราชการแจ้งไปยังหน่วยงานของผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตเข้า สัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์ จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม และจัดกิจกรรมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนและเผยแพร่องค์ความรู้ทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย ได้รายชื่อผู้ประกอบอาชีพ ทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย

ระยะที่ 2 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย จังหวัด กำแพงเพชร

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย จังหวัด กำแพงเพชร

1.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย จำนวน 74 คน ประกอบด้วย

(1) ตำบลพรวนกระต่าย จำนวน 24 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านเหนือ บ้านเขาแก้ว บ้านพรวนกระต่าย 1 บ้านหนองคำ บ้านหนองดุก บ้านนาถ้ำ บ้านป่าแดงกลาง บ้านบ่อมะเฟือง บ้านถ้ำกระต่ายทอง บ้านเด่นกระบาก และบ้านหัวถนน

(2) ตำบลถ้ำกระต่ายทอง จำนวน 31 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหนองตะกร้า บ้านหนองทอง บ้านบ่อโพ้ง และบ้านใหม่โพธิ์พัฒนา

(3) ตำบลบ้านพรวน จำนวน 19 คน ซึ่งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านหนองราง บ้านหนองน้ำใส บ้านเขาสว่างอารมณ์ บ้านหนองหินเตาปูน และบ้านสว่างราษฎร์พัฒนา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

(1) ศึกษาและสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย

(2) นำแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นทัศนคติที่เห็นอ่อนพรวนกระต่าย เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่

2.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย และการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิทยาศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรขา อริยวงศ์ อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.4 รองศาสตราจารย์อรุณลักษณ์ รัตนพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

(3) นำผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ และแบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย

(4) นำแบบสัมภาษณ์เจาะลึก และแบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่ายไปทดลองใช้กับผู้ประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความชัดเจนของแบบสัมภาษณ์

(5) ปรับปรุงความชัดเจนแบบสัมภาษณ์ และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การเข้าถึงข้อมูลเน้นให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูลจากหลายวิธี หลายแหล่งเพื่อเสริมความลุ่มลึก ให้ความสำคัญกับสหวิทยาการเพื่อการเข้าถึงความจริงแบบองค์รวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีศึกษาชุมชนอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีการดำเนินการดังนี้

การเตรียมตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้เตรียมตนเองในการรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง การเตรียมและคัดเลือกคำถามในการสัมภาษณ์ การทดลองสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียง การศึกษาความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา วิธีการสังเกตและบันทึกภาคสนาม หลังจากได้รับอนุญาตจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรม หินอ่อนพรานกระต่าย ที่เป็นพื้นที่การศึกษาผู้วิจัยจึงเข้าทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเข้าสังเกตการณ์ ตามบ้านเรือน และโรงงานแปรรูปหินอ่อน โดยผู้วิจัยแจ้งถึงเป้าประสงค์ของงานวิจัยและประโยชน์ของงานวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนทำการสัมภาษณ์

วิธีการสัมภาษณ์ จากประสบการณ์การทำงานในมหาวิทยาลัย การวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของผู้วิจัยมาเป็นระยะเวลา 5 ปี ผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องและเข้าใจสภาพแวดล้อมของอำเภอพรานกระต่ายเป็นอย่างดี ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย จึงสามารถสื่อสารและเข้าใจผู้ให้ข้อมูลหลักได้ง่าย ได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย สามารถทำการสัมภาษณ์ได้เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยตระหนักถึงการเป็นนักวิจัย เพื่อป้องกันความลำเอียงของข้อมูลผู้วิจัยจึงสร้างความสัมพันธ์เท่าที่จำเป็นในการเก็บข้อมูลและวางตัวเป็นกลาง และได้สัมภาษณ์ตามแนว

คำถามการสัมภาษณ์ โดยไม่สอดแทรกความคิดเห็นของตน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทำการสัมภาษณ์ต่อเนื่องประมาณ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง ที่บ้านของผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้ให้ข้อมูลหลัก บันทึกเทปการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อน ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยมีวิธีการและกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากผู้สัมภาษณ์ นัดหมายผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย หลังจากนั้นแนะนำตัวผู้สัมภาษณ์และบอกชื่อนามสกุล และวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย ได้ตอบคำถามและเล่าเรื่องตามประเด็นคำถาม และผู้สัมภาษณ์บันทึกเสียง จดบันทึกข้อมูล ถ่ายภาพ ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ถูกสัมภาษณ์

วิธีการสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเพื่อยืนยันข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากตัวผู้วิจัยมีความใกล้ชิดกับแหล่งข้อมูล ดังนั้นเพื่อป้องกันความลำเอียงของตัวผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยได้วางบทบาทการเป็นนักวิจัย (Observer-as-Participant) โดยยึดหลักการสังเกตแบบวิทยาศาสตร์ สร้างความเป็นกลางในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipation) โดยเฝ้าดูอยู่ภายนอกโดยไม่ไปรบกวนการดำเนินกิจกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลักทำการสังเกตและบันทึกภาคสนาม (Field note) ในการสังเกตผู้วิจัยได้ทำการสังเกตในสิ่งต่าง ๆ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) พิจารณา ความสอดคล้องและบริบทที่เกี่ยวข้องของข้อมูลตามแนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการถอดเทปคำสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละรายแบบคำต่อคำ (Verbatim) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสร้างมโนทัศน์ในการหาความแตกต่าง และความคล้ายคลึงกันของข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักมาจัดกลุ่มคำ (Key Word) และหมวดหมู่เนื้อหา (Themes) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึกย่อ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เน้นการตีความ การให้ความหมาย การสร้างแก่นสาระ (Theme) และข้อสรุปหรือเสนอแนะจากข้อมูลที่ได้ในขั้นสุดท้าย โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลแบบการบรรยาย พรรณนา กรณีศึกษาอย่างลุ่มลึกรอบด้าน (Intensive and Holistic)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัย (Trustworthiness) จากการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงและการตีความของผู้วิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

การตรวจสอบโดยวิธีให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Member Checking) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์นำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทำการตรวจสอบประเด็นและการตีความหมาย ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ มีการสอบถามเพิ่มเติมทางโทรศัพท์เพื่อสร้างความชัดเจนในประเด็นต่างๆ และนำข้อมูลที่ปรับปรุงไปใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป เปิดโอกาสแก่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อเสนอแนะและสร้างความเข้าใจประเด็นต่างๆ ให้ตรงกัน

ผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย ทำให้มีปฏิริยาและพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติในการอธิบายประสบการณ์ต่างๆ แก่ผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความลำเอียงในการรับข้อมูลที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงวางตัวเป็นกลางให้มากที่สุด ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Debriefing) โดยผู้วิจัยทำการถอดเทปคำต่อคำ ตรวจสอบความถูกต้องของการถอดเทปคำสัมภาษณ์โดยการฟังซ้ำ และรวบรวมบันทึกสั้นๆ จากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในการหากลุ่มคำ การจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบ

ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangle Methodology) โดยการสังเกตภาคสนาม แบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการศึกษาหลักฐานเอกสารของพื้นที่ที่ศึกษา

การยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยการยืนยันข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเทปคำสัมภาษณ์ การถอดเทปคำต่อคำ การบันทึกย่อและการสังเกตภาคสนาม รายละเอียดการสัมภาษณ์ ครั้งที่ วันที่ และข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละบุคคล การบันทึก การถอดรหัสจากการสัมภาษณ์ตลอดจนวิธีวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) การอ้างคำพูด (Quotation) โดยตรงในผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

2.1 ผู้ให้ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อน ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 74 คน โดยทำการสนทนากลุ่ม 3 ครั้งดังนี้

ครั้งที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 19 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่มย่อย

ครั้งที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 24 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่มย่อย

ครั้งที่ 3 ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 31 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่มย่อย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ทบทวนข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

2) ดำเนินการสร้างคำถามในการสนทนากลุ่มตามกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน

3) นำคำถามในการสนทนากลุ่มไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวงกัรติพงศ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3.2 รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย วงษ์นายะ ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรखा อรัญวงศ์ อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3.4 รองศาสตราจารย์อรุณลักษณ์ รัตนพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

4) ปรับปรุงคำถามในการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) จัดพิมพ์คำถามในการสนทนากลุ่ม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์การประกอบอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว ก็สรุปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ ด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งการสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันอังคารที่ 12 พฤศจิกายน 2556 ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์ เทศบาลตำบลบ้านพราน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 19 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันพุธที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ณ ห้องประชุมสภา เทศบาลตำบลพรานกระต่าย อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 24 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ครั้งที่ 3 จัดขึ้นในวันพุธที่ 27 พฤศจิกายน 2556 ณ ห้องประชุมเอนกประสงค์ องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 31 คน โดยแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มย่อย

วิธีการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นกระบวนการจัดการความรู้ และประเด็นการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน โดยวิธีการและกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากผู้ดำเนินการสนทนา แนะนำผู้วิจัย 1 คน ผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มละ 8 - 12 คน จากนั้นจึงเขียนประเด็นการสนทนาในกระดาษฟลิปชาร์ต (Flip chart) ให้ตัวแทนกลุ่มได้ตอบตามประเด็นคำถาม และผู้ช่วยดำเนินการสนทนาจดบันทึกข้อมูลลงในกระดาษฟลิปชาร์ต (Flip chart) ในลักษณะแผนภาพความคิด (Mind Mapping)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ ทั้งหมด 7 ขั้นตอน ตามกระบวนการจัดการความรู้ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (สำนักงานพัฒนาระบบข้าราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548, หน้า 5) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลการจัดการความรู้ 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) ขั้นที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) ขั้นที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) และขั้นที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อน อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย โดยผู้วิจัยร่วมกับชาวบ้านดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) ขั้นที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และขั้นที่ 7 การเรียนรู้ (Learning) เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย เป็นความรู้ที่ชัดเจน โดยจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ความรู้หัตถกรรมหินอ่อน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้ในครั้งนี้

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็น และความเป็นไปได้ของข้อมูลของผู้ร่วมการสนทนากลุ่มตามแนวคิดการจัดการความรู้

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและยืนยันผลการวิจัยผู้วิจัย ดำเนินการดังนี้

2.4.1 ในการสนทนากลุ่มในแต่ละกลุ่ม คณะผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้สรุปผลให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ทราบและยืนยันว่าข้อสรุปตรงกับการสนทนากลุ่มครั้งนั้นหรือไม่จะเพิ่มเติมข้อมูลอย่างไร

2.4.2 ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการสนทนากลุ่มแต่ละกลุ่มย่อยในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้ง

2.4.3 ตรวจสอบความสอดคล้องของผลการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย ผู้วิจัยจึงใช้ความระมัดระวังในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกต โดยมีให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่เป็นพื้นที่การศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงหลีกเลี่ยงการกระทำใดๆ ก็ตาม ที่อาจสร้างความไม่สบายใจต่อผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย หรือมีผลกระทบต่อองค์กรได้ การบรรยายพื้นที่การศึกษาจะกล่าวถึงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้มีผลกระทบต่อในทางที่ไม่ดีต่อผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงถึงเป้าประสงค์การวิจัยก่อนการสัมภาษณ์ และผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่ายสามารถเลือกที่จะเข้าร่วมวิจัยได้ตามความสมัครใจ การจดบันทึก และการบันทึกเสียง ได้ทำการขออนุญาตก่อน การวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์ได้ปกปิดข้อมูลส่วนตัวของผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย และพื้นที่การศึกษาโดยใช้นามสมมติและรหัสข้อมูล การให้การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความพร้อมและการยินยอมของผู้ประกอบอาชีพหัตถกรรมหินอ่อนพรานกระต่าย การเก็บเอกสารที่ใช้รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บไว้ในตู้ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้เพียงคนเดียว และทำลายทันทีที่เสร็จสิ้นการวิจัย